

Ylioppilaiden terveystalon laajennus
Arkkitehtuurikilpailu 11.1.2007 – 20.4.2007

Arvostelupöytäkirja

Ylioppilaiden terveystalon laajennus
Arkkitehtuurikilpailu
Arvostelupöytäkirja

1 KILPAILUN JÄRJESTÄMINEN

1.1 Kilpailun järjestäjä, luonne ja tarkoitus

Ylioppilasterveys ry järjesti arkkitehtuurikilpailun Ylioppilaiden terveystalon laajennuksen suunnittelemiseksi. Kilpailu järjestettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Kilpailu toteutettiin Suomen Arkkitehtiliiton kilpailuperiaatteiden mukaisena kutsukilpailuna.

Kilpailun teknisestä toteutuksesta vastasi konsulttina Pöyry CM Oy.

Kilpailutehtävänä oli suunnitella Ylioppilaiden terveystalon laajennus Töölöön. Rakennuspaikka on kaupunkikuvallisesti merkittävä täydentäessään töölöläistä kaupunkirakennetta.

1.2 Kilpailuun kutsutut

Kilpailuun kutsuttiin seuraavat helsinkiläiset arkkitehtitoimistot:

1. Arkkitehtitoimisto Stefan Ahlman Oy
2. ARK-house Arkkitehdit Oy Erholtz-Kareoja-Herranen-Huttunen
3. Sanaksenaho Arkkitehdit Oy
4. Kirsti Sivén & Asko Takala Arkkitehdit Oy

1.3 Palkintolautakunta

Palkintolautakuntaan kuuluivat järjestäjän edustajina:

- Suunnittelija Pauli Kivipensas, pj., Ylioppilasterveys ry:n hallituksen puheenjohtaja
- Viestintäjohtaja Pia Pohja, Ylioppilasterveys ry:n hallituksen varapuheenjohtaja
- Talous- ja hallintojohtaja Maarit Toveri, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö
- Asiamies Eila Loiri, Ylioppilasterveys ry.

Helsingin kaupungin edustajina:

- Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen
- Asemakaava-arkkitehti Annukka Lindroos
- Arkkitehti Janne Prokkola

Arkkitehtien valitsemana jäsenenä:

- Teemu Kurkela, arkkitehti, Arkkitehtitoimisto JKMM Oy

Palkintolautakunnan sihteerinä toimi järjestäjän nimeämänä:

– Eija Larkas-Ipatti, arkkitehti, Pöyry CM Oy

Palkintolautakunta kuuli asiantuntijana Rakennusvalvontaviraston edustajaa ja lisäksi Töölö-seuran edustajan näkemyksiä parhaista ehdotuksista.

1.4 Kilpailuaika

Kilpailuaika alkoi 11.1.2007 ja päättyi 20.4.2007. Kaikki ehdotukset saapuivat määräaikana ja olivat hyväksyttävissä.

2 KILPAILUTEHTÄVÄ

2.1 Kilpailutehtävän tausta

Nykyinen Ylioppilaiden terveystalo sijaitsee Töölössä osoitteessa Töölönkatu 37. Rakennus on valmistunut vuonna 1971 ja saneerattu 1996-98.

Toiminnalle tarvitaan lisätiloja, mitä varten Ylioppilasterveys ry on hakenut Helsingin kaupungilta asemakaavan muuttamista tontin rakennusoikeuden kasvattamiseksi. Kilpailun tuloksen perusteella voidaan arvioida tontille soveltuva kokonaisrakennusoikeus. Kilpailulla tutkittiin lisäksi koko korttelin (myös viereisen tontin) kaupunkikuvallista jatkokehittämistä.

2.2 Kilpailualue ja ympäristö

Taka-Töölö on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas kokonaisuus, joka on kaupunginosana valittu Suomen DoCoMoMo-työryhmän ylläpitämään merkittävien arkkitehtuuri- ja ympäristökohteiden luetteloon. Töölön ensimmäinen asemakaava on juuri saavuttanut 100 vuoden iän. Sibeliuksenkatu (tuolloin Kammionkatu), Töölönkatu ja Ruusulankatu ovat muotoutuneet tässä kaavassa. Kilpailualueella olevat rakennukset (Ylioppilaiden terveystalo ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton rakennus) on rakennettu yhtenäisesti ja kaavan määräten samanaikaisesti vuonna 1971.

Rakennuskanta kilpailualueen ympärillä on vaihtelevan ikäistä; länsipuolella on sairaala-alue, jonka vanhin rakennus on vuodelta 1932 ja punatiilinen laajennus 1950-luvun lopulta. Sibeliuksenkadun kohdalla terveystaloa vastapäätä on arkkitehti Theodor Höijerin suunnittelema Töölön ala-asteen koulu vuodelta 1905. Sen vieressä Mannerheimin Lastensuojeluliiton rakennusta vastapäätä on rkm Karl Nybergin suunnittelema asuinrakennus vuodelta 1910. Nämä noudattavat perinteistä töölöläistä umpikorttelirakennetta.

Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 1968. Sitä tullaan muuttamaan kilpailun tuloksen perusteella.

2.3 Kilpailun tavoitteet

Tavoitteena oli täydentää Taka-Töölön kaupunginosaa kaupunkirakenteen kannalta hyvällä, korkeatasoisella ja kaupunkikuvaan sopivalla kokonaisuudella, joka säilyttäisi alueen ominaispiirteitä kuten Sibeliuksenkadun avaraa ja puistomaista ilmettä mahdollisimman hyvin. Toteutuessaan uudisrakennus tulee vaikuttamaan Sibeliuksenkadun kaupunkikuvaan voimakkaasti.

Rakennusoikeuden kasvaessa maanomistajia tulee kohdella samanarvoisesti. Sen vuoksi kilpailijoiden tuli tutkia varsinaisen lisärakennuksen lisäksi myös viereisen Mannerheimin Lastensuojeluliiton rakennuksen laajentamista kerrosalaltaan samansuuruisella rakennuksella.

Kilpailulla haettiin ratkaisua lisärakennuksen arkkitehtoniselle ja toiminnalliselle toteuttamiselle. Tulevien tilojen tuli olla muuntojoustavia ja helppoja käyttää. Myös investointi- ja käyttökustannukset otettiin huomioon ehdotuksia arvioitaessa.

Rakennettavat lisätilat ovat avoterveydenhoidon tiloja. Huonetilaohjelman mukainen lisärakennushankkeen ohjelmapinta-ala on 2 875 ohm² jakaantuen seuraavasti:

– Keskushallinnon tilat ja yleistilat	920 ohm ²
– Terveystilojen vastaanottotilat	970 ohm ²
– Laboratoriotilat ja välinehuolto	150 ohm ²
– Kokous- ja koulutustilat	120 ohm ²
– Henkilöstöravintola ja keittiötilat	185 ohm ²
– Fysioterapiatilat ja kuntosali aputiloinen	120 ohm ²
– Muut tilat	410 ohm ²
– Huolto- ja paikoitustilat	

2.4 Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet

Palkintolautakunnan tärkeimmät tavoitteet, joita käytettiin arvosteluperusteina, olivat:

- Kaupunkirakenteen kannalta hyvä, korkeatasoinen ja kaupunkikuvaan sopiva rakennuskokonaisuus
- Rakenteiltaan terve, turvallinen ja esteetön avoterveydenhoitoa palveleva rakennus, jossa on huomioitu potilaiden viihtyisyys, turvallisuus ja yksityisyys
- Arkkitehtuuriltaan ja toiminnallisuudeltaan hyvä ja innostava ratkaisu, joka täyttää kokonaistaloudellisuuden vaatimukset
- Olemassa olevaan rakennukseen sujuvasti liittyvä ja joustavan tilankäytön salliva ratkaisu

Kokonaisuus ja ehdotuksen kehittämiskelpoisuus olivat arvioinnissa tärkeämmät kuin yksityiskohtien virheettömyys.

3 KILPAILUN YLEISARVOSTELU

3.1 Yleistä

Kilpailu osoittautui hyödylliseksi työkaluksi haastavan ongelman ratkaisemisessa: Kilpailuehdotukset olivat varsin erilaisia ja näyttivät monipuolisesti eri ratkaisumallien hyvät ja huonot puolet. Tekijät olivat paneutuneet ehdotuksien tekemiseen huolella ja tuomaristo oli kilpailun satoon tyytyväinen.

3.2 Kaupunkikuva

Kaupunkikuvallisesti ehdotukset ”Serpens”, ”Domus Salus” ja ”Ars Longa, Vita Brevis” olivat samoilla linjoilla. Näissä kolmessa ehdotuksessa uudisrakennus naapuritontteineen muodostaa Sibeliuskadun suuntaisen symmetrisen rakennuskappaleen, joka täydentää nykyisen korttelin. Tätä perusratkaisua pidettiin paikkaan luontevasti ja hyvin istuvana. Ehdotus ”Salutem” jatkaa uudisrakennuksella Töölönkadun linjaa, jolloin valmis kokonaisuus muodostuu epäsymmetriseksi. Tätä ratkaisumallia ei pidetty paikkaan riittävän varmaotteisesti istuvana.

3.3 Ratkaisumallit

Arkkitehtuuriltaan neljä ehdotusta olivat päätyneet varsin erilaisiin ratkaisuihin: Julkisivumateriaalit vaihtelivat punatiilestä lasiin, vihreään kupariin ja rappaukseen. Arkkitehtuurin henki vaihteli jyrkän toteavasta (”Serpens”) räväkän nuorekkaaseen otteeseen (”Ars Longa, Vita Brevis”). Eri materiaaleja ja lähestymistapoja pidettiin perusteltuina puheenvuoroina omasta lähtökohdastaan. Kantakaupungin ympäristöä ajatellen tuomaristo piti vakuuttavimpana paikkaan jyrkästi juurtuvaa rakennusta.

Toiminnallisesti kilpailutehtävä ei ollut helppo. Mikään kilpailuehdotus ei sellaisenaan selvinyt ilman toiminnallisia puutteita. Kaikkia ehdotuksia tarkasteltiin punniten toiminnallisten ratkaisujen kehittämispotentiaali. Potilaiden näkökulma oli tärkeässä roolissa kilpailun tuomaroinnissa. Potilaiden kokema viihtyvyys, turvallisuus ja yksityisyys eivät koostu vain toiminnallisesta ratkaisusta, vaan arkkitehtuurin kokonaisuudesta ja materiaaleista. Rakennuksen tulee eläytyä potilaiden tilanteeseen ei vain toiminnallisena koneena, vaan henkisesti rauhoittavana ympäristönä. Suojaavia jyrkiä seiniä ja rajoitettuja näkymiä (”Serpens”) pidettiin talon luonteeseen ja toimintaan parempana kuin lasipintoja ja läpinäkyvyyttä (”Domus Salus”).

Sisätilojen perusratkaisultaan ”Serpens”, ”Domus Salus” ja ”Ars Longa, Vita Brevis” olivat varsin samanlaisia: Tilat ovat ryhmitelty kokoavan lasikatteisen tilan ympärille. Sisäänkäynti- ja huoltojärjestelyt poikkesivat toisistaan. Huollon sijoituksen osalta pidettiin parhaana Sibeliuskadun puoleista yhteyttä (”Domus Salus”). Potilashuoneiden ja odotustilojen sijoittelu, suuntautuminen ja yksityisyys olivat ehdotuksissa vaihtelvan onnistuneesti ratkaistu. Tässä potilaan kannalta keskeisessä kysymyksessä ehdotusta ”Serpens” pidettiin parhaana.

Kaikkia ehdotuksia pidettiin toteutuskelpoisina. Ehdotuksista ”Serpens” ja ”Domus Salus” tehtiin vertaileva kustannustarkastelu, mutta kilpailun tulokseen vaikuttavia eroavaisuuksia ei löydetty. Teknisten tilojen varaukset olivat liian pieniä kaikissa ehdotuksissa, joten niiden osalta tilat jätettiin jatkosuunnittelussa ratkaistavaksi.

4 EHDOTUSKOHTAINEN ARVOSTELU

4.1 Serpens

Kaupunkikuvassa rakennus istuu luontevasti paikkaansa vahvalla ja jyrkällä otteella. Rakennusmassa on selkeän muotoinen ja materiaalina punatiili tukee pelkistetyn veistoksellista vaikutelmaa. Taka-Töölön ympäristöön tiili sopii hengeltään hyvin korostan talon julkisen rakennuksen luonnetta. Sibeliuksenkatu jää puistomaiseksi, mikä on tärkeää. Rakennuksen ulkoarkkitehtuurissa on kantakaupunkiin soveltuvaa toteavaa komeutta. Pystysuuntaiset lasierkerit voisi koristeina jättää poisikin. Naapuritontin täydentäminen myöhemmin onnistuu hyvin.

Rakennuksen keskeinen kokoava sisätila on onnistuneesti korkea lasikatteinen aula. Huollon jättäminen nykyiselle paikalleen on katkaissut tärkeitä sisäyhteyksiä. Tältä osin on katsottu, että ehdotus on kehityskelpoinen. Huolto voidaan ottaa myös Sibeliuksenkadulta perusratkaisun puitteissa. Potilaiden kannalta toiminnallista ratkaisua pidettiin hyvänä: Uudisrakennus muodostaa muurimaisen julkisivun valopihalle päin taaten nykyisten potilashuoneiden yksityisyyden. Odotustilasta muodostuu luonteva tila, josta on hyvä näkyvyys potilashuoneiden ovelle. Potilashuoneet ovat toimivan muotoisia ja muunneltavia. Olennaisinta on, että arkkitehtuurin kokonaisote on jyrkää, turvallinen ja näkymiä rajoittava. Siten potilaiden kokema viihtyvyys, turvallisuus ja yksityisyys toteutuvat ehdotuksen sisätiloissa (talvipuutarha, aulatilat, odotustilat ja potilashuoneet) onnistuneesti.

4.2 Domus Salus

Ehdotuksen kaupunkirakenteellinen ratkaisu on hyvä, rakennus asettuu itsestään selvän oloisesti paikalleen. Töölönkadun julkisivupääty on sopusuhtaisen veistoksellinen ja ravintola on hallittu lisämauste. Rakennus edustaa materiaaleillaan omaa aikaansa, kivikortteleiden pysyvänä osana runsaat lasi- ja patinoidut kuparipinnat eivät kuitenkaan tunnu vakuuttavimmalta ratkaisulta. Arkkitehtoninen kokonaisote on ammattitaitoista ja taitavaa.

Rakennuksen sisätilojen toiminnallinen perusrhythmittely on kilpailun parhaimmistoa. Sisääntulo, lasikatteinen sisäpiha, kokoustilat, ravintola ja huolto ovat löytäneet esimerkillisesti paikkansa. Potilaiden kannalta toiminnallisina heikkouksina pidettiin seuraavia: Uudisrakennuksen odotustiloista näkyy sisään nykyisiin potilashuoneisiin (korjattavissa). Potilashuoneet ovat hankalan pitkulaisia, joka vähentää muunneltavuutta. Arkkitehtuurin avoimuus, hyvät näkymät läpi ja lasisuus koettiin potilaiden kannalta ongelmalliseksi. Potilaan kokema riittävä yksityisyyden ja turvallisuuden tunne ovat hankala saavuttaa. Lasipinnat tarvitsevat kauttaaltaan läpinäkyvyyttä ja lämpökuormaa vähentäviä ratkaisuja. Talon transparentti perusratkaisu ei siten ole tähän käyttötarkoitukseen paras mahdollinen.

4.3 Ars Longa Vita Brevis

Kaupunkikuvallinen perusratkaisu on selkeä. Aavistuksenomainen vinous rakennusmassassa ei liene oikeasti koettavissa. Töölönkadun pääty on kulissinomaisen. Julkisivun taide on talon nuorekkaalle asiakaskunnalle sopiva ja ansiokkaan räväkkä, mutta idean ajallinen kestävyys herättää kysymyksiä tässä kivisessä ympäristössä. Naapuritontin rakennus tulisi toteuttaa julkisivultaan identtisenä, mikä saattaa olla vaikeaa. Ehdotuksen arkkitehtoninen ote on positiivisesti uutta etsivää.

Keskeinen lasikatettu sisäpiha on onnistunut ja aktiivinen talon sydän. Tosin keittiö on arvokkaalla paikalla. Nykyiselle sisäpihalle sijoitettu lisärakentaminen (pienuudessaan ja vaativuudessaan) ei vakuuta. Huollon sijoitus on hyvä, mutta huolto-auto ei voi jäädä kadulle. Toinen silta heikentää kokonaisuuden orientoituvuutta. Potilaiden odotusalue kerroksissa on pieni ja sieltä ei näy vastaanottohuoneiden ovelle, käytännön odotustila on liian kapea keskikäytävä. Ongelmallisinta potilaiden kannalta on se, että uudet ja vanhat potilashuoneet katsovat toisiaan kapean sisäpihan yli: Yksityisyyden- ja turvallisuudentunne kärsii. Ratkaisun korjaaminen vaatisi huoneiden lukumäärän merkittävää vähentämistä.

4.4 Salutem

Kaupunkikuvallisesti ehdotus muodostaa epäsymmetrisen kokonaisuuden. Muodostuva tilarakenne on repaleinen ja hajanainen. Lähestymistapa ei vakuuta kun sitä verrataan muiden ehdotusten ratkaisumalleihin, vaikka ympäristössä onkin löydettävissä hajoavia piirteitä. Ulkoarkkitehtuuriltaan ote on selkeä ja suoraviivainen. Rakennuksen henki ei ole aivan kohdalleen osunut. Rakennuksen päädyn ja katutason julkisivun käsittely vie mielikuvat liiksi lähioon, ei kantakaupunkiin.

Keskeistä suurta sisätilaa ei muodostu siten kuin muissa ehdotuksissa, vaan aulat jakautuvat kerroksiin. Rakennuksen huoltoratkaisu on toimiva. Odotusalueet potilashuoneineen kerroksissa ovat hyvin ratkaistu. Merkittävä toiminnallinen puute on nykyisten tilojen käytön mahdollistaminen rakentamisen aikana, kun uudisrakennus liittyy kiinteänä osana vanhaan.

5 KILPAILUN RATKAISU

5.1 Kilpailun tulos

Palkintolautakunta päätti yksimielisesti asettaa ensimmäiselle sijalle ehdotuksen ”Serpens”.

Lisäksi palkintolautakunta päätti antaa kunniamaininnan ehdotukselle ”Domus Salus” kokonaisuuden laadusta sekä erityisesti sisääntulokerroksen ja huollon toiminnallisista ratkaisuista.

5.2 Suositus jatkotoimenpiteiksi

Palkintolautakunta päätti yksimielisesti suositella suunnittelutehtävän antamista ehdotuksen ”Serpens” tekijöille.

6 ARVOSTELUPÖYTÄKIRJAN ALLEKIRJOITUS

Helsingissä 29.5.2007

Pauli Kivipensas

Pia Pohja

Pekka Korpinen

Janne Prokkola

Teemu Kurkela

Annukka Lindroos

Maarit Toveri

Eila Loiri

7 NIMIKUORTEN AVAUS

Voittaja: Nimimerkki ”Serpens”

Tekijä ja tekijänoikeus:	Sanaksenaho Arkkitehdit Oy / Matti Sanaksenaho, arkkitehti SAFA Pirjo Sanaksenaho, arkkitehti SAFA
Pääavustaja:	Sanaksenaho Arkkitehdit Oy / Jaana Hellinen, arkkitehti SAFA
Avustajat:	Jari Jetsonen, arkkitehtuurikonsultti Juha Jääskeläinen, arkkitehti SAFA Timo Kiukkola, arkkitehti SAFA Hannu Tikka, arkkitehti SAFA
Rakenteet:	Tero Aaltonen, DI / Insinööritoimisto Matti Ollila Oy
Paloasiat:	Jukka Laine, L2 paloturvallisuus Oy
3D:	Joel Mäkelä, Adactive Oy

Kunniamaininta: Nimimerkki ”Domus Salus”

Tekijä ja tekijänoikeus:	Ark-house Arkkitehdit Oy / Markku Erholtz, arkkitehti SAFA Hannu Huttunen, arkkitehti SAFA Pentti Kareoja, arkkitehti SAFA
Pääavustaja:	Miina Kontuniemi, arkkitehti yo
Avustajat:	Ulla Seppä, arkkitehti SAFA Kimmo Roponen, arkkitehti SAFA
Pienoismalli:	Seppo Rajakoski

Muut ehdotukset, joita ei asetettu paremmuusjärjestykseen:

Nimimerkki ”ARS LONGA, VITA BREVIS”

Tekijä ja tekijänoikeus:	Arkkitehtitoimisto Stefan Ahlman Arkitektbyrå Oy / Stefan Ahlman Hanna Haapakoski Marcus Ahlman
Kuvataiteilija:	Jan-Erik Andersson
Renderoinnit 3D:	Render Oy / Hans Nevanperä

Nimimerkki ”SALUTEM”

Tekijä ja tekijänoikeus: Kirsti Sivén & Asko Takala Arkkitehdit Oy /
Kirsti Sivén, arkkitehti

Työryhmä: Asko Takala, arkkitehti
Tatu Pärssinen, arkkitehti
Mikko Raatikainen, arkkitehti
Riku Rönkä, arkkitehti yo